

# TITI

## Rau Yo Paulu Iwode Pang Titi I

---

### Paulu Iyawara Lo Ponana Ki Pang Titi

**1** <sup>1</sup>Au Paulu, ayei urata ben kapraingi ke Maro inbe aposol ke Yesu Kirisi, in la awodo rau naii pong Titi i. Ngan urata tina yo ayei nga, ngan nen; be alon di tooltool yo Maro ipootoo di panga nga, a be nen ngan titara lodi le imede panga, inbe apatomonai di ye betanga moolmool a be nen ngan lodi galanga ye a titoo dada dook mata yo Maro lono be titoo i. <sup>2</sup>Ngan nen le di tooltool tina yo titara lodi le imede panga inbe lodi galanga ye betanga moolmool tina nga, ngan titara lodi le atu pang Maro be ole ikaua yepongo dook mata yo taukan motingi i, in pang di. Mukot yege ye kene yo Maro itar lang le tana tiao nga, ngan ipamede betanga be ikaua yepongo dook mata pang di tooltool ki. Ngan Maro in ke be illungidi tiap. <sup>3</sup>Le ye lal yo itaru i, in ikaua urata pau be la awetewete bingi dook mata pang di tooltool a be nen ngan iyei di le lodi galanga ye betanga ki. Le Maro yo ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi i, in la iwete a ikaua urata tani pau i.

<sup>4</sup>Titi, awodo rau naii pong. Ong in ye lodo medana yo aru tataru pang Maro i, in le dawa ben ong in au natuk moolmool nga. Le apatarau pang Tamada Maro iye Yesu Kirisi yo ipamulidi i, in be yaru lodi pong a tiyei dada dook mata pong a be nen ngan tikaua lo silene kidi pong.

### Titi Be Ipootoo Di Kuto Maimai Ke Bareme

<sup>5</sup>Titi, ye punu yo a le ayegong sila kuyepe ye motmot yo Kirit in nga, ngan be nen a kuyei porai urata naunu yo iken nga, inbe kutar di tooltool a tiyei kuto maimai pang di tooltool yo tigaua ye bareme ke Yesu nga ye malala maimai tina ngan atu atu le imot, ben tina yo awete pong muku nga. <sup>6</sup>Le be kutar di tooltool nga, ngan kumata tool la iyepe le taukan busunu ye di tooltool matadi i. Nen le tool yo be kutaru i, in tool la be matana pang ye garup ataleu yo iyooloo koot i, inbe tool la di natunu

titara lodi medana pang Yesu i. Inbe di natunu tina ngan mala be di tooltool tiwete di be di ngan tikapsap ye dada dook tiap sa, too tilongo betanga kidi tamadi le tinadi a titoo tiap, ngan tiap. <sup>7</sup>Le kutar di tooltool yo nen nga, yesoo di la be matadi kala urata ke Maro nga. Le be nen ngan kumata tool la iyepe le taukan busunu ye di tooltool matadi i. Nen le tool yo be kutaru i, in ke be idada di tooltool podi tiap, inbe ya in ke be katen malmal tarai tiap, inbe ke be iyin ran medana a kuton moo ye tiap, inbe ke be irau sokorai di tooltool tiap, inbe ke be illung di tooltool a ikap sokorai pat kidi tiap lapau. <sup>8</sup>Bong tool tani in ke be ikamata di lowo, inbe ya in lono pang dada yo dook mata ngan leu, inbe ikaptutu dook ye yepongo ki, inbe iyei dada dook mata tarantatu pang di tooltool, inbe itoo dada le imot yo Maro lono be itoo nga, inbe ikaptutu dook ye panga ki lapau. <sup>9</sup>Inbe tool tani in ole matan kala betanga moolmool yo tapatomonai di tooltool ke Kirisi ye nga, a be nen ngan ipatomonai di tooltool ye a ipamede lodi ye betanga yo tarantatu nga. Inbe iparama betanga tani a be nen ngan ikarata betanga pang di tooltool yo tikapye be tirautoo betanga moolmool nga.

#### **Di Tooltool Alunu Ke Padon Koo La Tiyepe Ye Motmot Kirit Nga**

<sup>10</sup>Ngan ye yo awete pong be kutar di tooltool nen nga, ngan yesoo di tooltool yo ke padon koo nga, ngan alunu la tiyepe ye motmot Kirit nga. Di ngan tipatomonai di tooltool ye betanga yo taukan punu nga, inbe tillung di tooltool ye betanga kidi. Inbe di tooltool tina yo tiyei nen nga, ngan di alunu la tiyepe ye gaongo kidi Yuda yo tiwete be di tooltool ke Kirisi nga, ngan be titoo momo kidi Yuda yo ke koranga di tamoto tinidi i. <sup>11</sup>Nen le kulele di a tiyepe moonoombe, yesoo tipatomonai di tooltool ye so kapala yo ke be tipatomonai di tooltool ye tiap nga a be nen ngan tikap sokorai pat le so ye di. Inbe patomonaingi yo nen nga, ngan igarung di tooltool tiye di rimadi le di natudi lodi medana yo titaru i. <sup>12</sup>Ngan au taleu la awete betanga nen ye di in tiap, bong mukot yege nga, ngan tool kidi atu ke lo galanga in iwete nen, “Di tooltool ke Kirit nga, ngan di tooltool ke kaplungunu leu, inbe di ngan dawa ben asara gok, inbe di ngan tooltool mallaiedi, inbe tiso pang kaningi leu.” <sup>13</sup>Ngan betanga tina nga, ngan moolmool. Le nga ole kuwete le koom mede a kulele di ye patomonaingi ke kaplungunu, a be nen ngan titara lodi medana ye patomonaingi moolmool ke Yesu. <sup>14</sup>Inbe kuwete pang di a kin titar talngadi pang bete sokoraingi inbe pang ger matana matana ke di Yuda be. Betanga yo nen nga, ngan ipa ye di tooltool yo tiwala muridi pang betanga yo moolmool i. <sup>15</sup>Ngan di tooltool yo lodi iken galangana ye Maro matana nga, ngan so sa ke be iyei di le lodi giri leu ye matana, ngan tiap. Bong di tooltool yo tidodo lodi a titara lodi medana pang Maro tiap nga, ngan so le imot iyei di le lodi giri leu ye matana. Di ngan kutodi

le lodi dook tiap le lodi galanga ye so yo dook mata too dook tiap, ngan tiap. <sup>16</sup>Di tooltool ke padon koo tina, ngan tiwete be di ngan lodi galanga ye Maro, bong ye dada kidi yo tiyei nga, ngan ipapos di ben di ngan lodi galanga ye tiap. Di ngan tiyei dada dook tiap ki taunu a titoo betanga ke Maro tiap le ke be tiyeie urata sa yo dook mata, ngan tiap.

### **Dada Dook Mata Yo Be Kupatomonai Di Tooltool Ye Nga**

**2** <sup>1</sup>Bong Titi, kin le kupatomonai di tooltool a titoo dada dook mata yo ipa ye betanga moolmool ke Maro nga. <sup>2</sup>Nen le kupatomonai di tamoto yo maimai nga, a kuwete pang di a tikan le tiyin mata be, bong be titoo dada yo dook mata ngan ye di tooltool matadi, inbe tikaptut di dook ye yepongo kidi, inbe titara lodi medana pang Maro le ikenen leu, inbe lodi pang di diedi mai san, inbe tikodo le timede be tisolo urata yo moonoo nga.

<sup>3</sup>Le gaongo leu, kupatomonai di garup yo maimai nga, a kuwete pang di be tiyepe dawa ben di tooltool yo tiraua pang Maro nga. Nen le kuwete pang di a tillung pang di diedi a tigarung edi be, inbe titoo lodi yo ke yinungu ooroo wain surunu in mata be, bong ole tipatomonai di tooltool ye dada yo dook mata nga. <sup>4</sup>Le kuwete pang di nen a be nen ngan di garup tina yo maimai nga, ngan di la be tipatomonai di garup kakase paunu ngan ye dada dook mata yo be titoo nga. A be nen ngan lodi pang di niditooroo le di natudi mai san, <sup>5</sup>inbe tikaptut di dook ye yepongo kidi, inbe matadi pang ye di niditooroo leu, inbe tiyei urata ke be matadi kala rumu kidi le di niditooroo le di natudi, inbe tiyei dada dook mata yo ke kamatananga di tooltool nga, inbe tiraua pang di niditooroo. Le kumata be titoo patomonaingi dook mata i nga, ngan la be di tooltool yo ke Kirisi tiap, ngan o ke be tipili betanga yo ke Maro in tiap nga.

<sup>6</sup>Ngan gaongo leu, kuwete pang di tamoto kakase yo paunu nga, a kupamede lodi a be nen ngan tikaptut di dook ye yepongo kidi. <sup>7</sup>Inbe ong taum ye so le imot yo be kuyei nga, ngan kutoo dada dook mata a be nen ngan tikamatong ngan titoo ong ye dada dook mata yo kuyei nga. Le be kupatomonai di tooltool nga, ngan kugaua lom le atu moolmool be kulon di, inbe kukarata betanga le dook muku ngan, lo ngan be kupatomonai di ye kooti. <sup>8</sup>Inbe kupatomonai di ye betanga yo tarantatu ke be di tooltool tipili tiap nga, a be nen ngan di koi kiidi, ngan moomoodi, yesoo tipuske touo betanga dook tiap sa yo be tiwete paidi ye ngan tiap.

<sup>9</sup>Inbe kupatomonai di tooltool yo tiyei urata ben di poranga nga lapau, a kuwete pang di be tiraua pang di kuto maimai kidi ye so nga le imot. Nen le kuwete pang di a tiyei urata le tinidi bese, a be nen ngan di kuto maimai kidi lodi ponana ye di. Inbe kuwete pang di a tirau betanga kidi kuto maimai kidi ye betanga sa yo dook tiap ngan be, <sup>10</sup>inbe kin titarkoo so ke di kuto maimai kidi a tipinoo be, bong be tiyei urata kidi dook

mata a be nen ngan di kuto maimai kidi tiwete di be di ngan tooltool moolmool. Le kumata be titoo koom a tiyei urata kidi dook mata le imot nga, ngan ole iyei di tooltool le tipayiti patomonaingi ke Maro. Ya in tool tani yo be ipamulidi i.

<sup>11</sup>Le kupatomonai di tooltool yo titara lodi medana pang Yesu nga, ngan nen, yesoo Maro lono paidi a iyei dada dook mata paidi. Ngan la le iyeie dada dook mata yo be ipamulidi le imot ye so dook tiap yo be igarungidi i. Ngan dada dook mata tani yo iyei paidi i, in se pombe mallangana. <sup>12</sup>Ngan betanga ke dada dook mata tani, in ipatomonai idi a be nen ngan tayege dada le imot yo Maro lono be tatoo tiap nga, inbe tawala muridi pang so ke tana yo ikap matada mata nga. Inbe ipatomonai idi be takaptutidi dook ye yepongo kiidi, inbe tayege dada dook mata yo tarantatu ngan pang di tooltool, inbe tatoo dada le imot yo Maro lono be tatoo nga. Le nookoot tayepe nga, ngan tatoo patomonaingi tani, <sup>13</sup>yesoo tatara lodo le atu inbe tanama so dook mata yo be pombe i. Ngan so tani in lal yo Yesu Kiri si be ipa ye nunngana a si pombe mallangana ye i. Ya in Maro kiidi yo ene mai, inbe tool tani yo be ipamulidi i. <sup>14</sup>Ngan Kiri si tani in ya taunu irai a tinini a tiraumate a be nen ngan ipamulidi ye noonoo le imot yo iparamidi nga. Inbe iyei nen a be nen ngan igiri noonoo kiidi a tayepe dawa ben di tooltool ki ya taunu inbe tinid bese be tayege urata yo dook mata ngan leu.

<sup>15</sup>Ngan nanga, ole kupatomonai di tooltool ye betanga nga. Inbe kupamede lodi a be titoo patomonaingi yo dook mata nga, inbe kuwete le koom mede a kulele di ye dada dook tiap yo tiyei nga. Maro itarong be kuyei urata tina nga, le ke be di tooltool titarong kudu lopo inbe tiwil betanga kiong, ngan tiap.

### Tayege Dada Yo Dook Mata Ngan Leu

**3** <sup>1</sup>Le Titi, kupamadit di tooltool kiong lodi a be nen ngan lodi tut ye dada dook mata yo be tiyei nga. Nen le kuwete pang di a be nen ngan tiraua pang di kuto maimai ke koonoo yesene inbe pang di tooltool yo matadi kalang nga, inbe tilongo koodi a titoo betanga kidi, inbe lodi pang urata yo dook mata nga a be nen ngan tilon di tooltool ye. <sup>2</sup>Inbe kuwete pang di, kin tiwete mur ye tool sa be, bong lodi ken silene pang di tooltool a tiyei dada dook mata pang di, inbe di tapdi tiraautoo di le du tiyepe lopo ye di tooltool nga le imot.

<sup>3</sup>Ngan yo a le awete nen nga, yesoo muku ngan idi nga lapau lod galanga ye dada moolmool ke Maro tiap, inbe talongo koonoo a tatoo betanga ki tiap, inbe di tooltool kapala tikap lungunu yidi, inbe so matana matana ke tana ikap matada, inbe dada dook tiap yo lodo be tayege a lod ponana ye nga, ngan iparamidi le ke be tayege tiap. Inbe kanakana ngan tayege dada dook tiap ki taunu, inbe matada gorengana

ye so kidi tooltool kapala a lodo dook tiap pang di ye. Nen le singorodo rau di a lodo pang di tiap, inbe di lapau singorodi irau idi a lodi paidi tiap. <sup>4</sup>Muku ngan tayeida nana, bong Maro, tool tani yo ipamulidi i, in ipatnaia lono yo paidi mai san a be iyeida dada dook mata paidi <sup>5</sup>ngan la le ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi i. Ngan nen, yesoo tayeida dada dook mata sa yo noonoonoo, ngan tiap, bong ya taunu lon mulumulu yidi ngan la le iyeida nana. Nen le ingas lodo le tayeida ben tooltool paunu ye matana, inbe ikaua Amunu Silene yo ikaua yepongo paunu, in paidi. Nen le ipamulidi ye Amunu Silene yo ikaua paidi a be nen ngan ingas lodo le igalanga ye matana i, inbe ikaua yepongo paunu paidi. <sup>6</sup>Ngan Amunu Silene yo ikaua paidi i, in ipatioo le mai paidi ye urata ke Yesu Kirisi, tool yo ipamulidi i. <sup>7</sup>Ya in lono paidi mai san le iyeida dada dook mata paidi a be nen ngan iwetidi ben idi nga tooltool noonoonoo ye Maro matana. Ngan iyeida dada nana paidi a be tayeida ben ya di natunu a takoli ye so ki. Nen le tagaua lodo le atu a tanama yepongo dook mata yo taukan motingi i. <sup>8</sup>Ngan betanga tina nga, ngan betanga moolmool. Ngan la kuwete le koom mede ye betanga yo nga, a be nen ngan di tooltool yo titara lodi medana pang Maro nga, ngan tigaua lodi le atu be tiyeida urata yo dook mata nga. Le kuwete pang di, yesoo betanga tina nga dook mata ke be ilon di tooltool le imot.

<sup>9</sup>Bong kin kuyepe le manga mooloo ye di tooltool yo tiso pang bete sokoraingi pang di diedi a be nen ngan tiye di koodi parkap ye betanga yo taukan punu nga. Inbe di tooltool yo tipit di rara kidi edi mata nga, inbe tiye di diedi tiparsu ye betebetanga, inbe koodi parkap ye betanga ye ger ke Maro nga, ngan kuyepe manga mooloo ye di, yesoo betanga yo nen nga, ngan dook mata ke be ilon di tooltool tiap. <sup>10</sup>Le Titi, kuwete a kulele tool yo koon kap di tooltool a be isorroko di ye gaongo kidi i. Le kumata be ilongo koom tiap nga, lo ngan be kuwete a kulele mulu le paru ki. Bong kumata le be itoo betanga kiong tiap nga, ngan kuwala murim panga. <sup>11</sup>Ngan ole lom galanga nen tool yo iyeida nana i, in iwala murini pang betanga moolmool le ikapsap ye dada ke noonoo. Ngan tool tani in isere matenge.

### **Paulu Iwete Porai Betanga Ki Pang Titi**

<sup>12</sup>Ye kene yo be awanga Atemas too Tikikus a imala pang yong nga, ngan lok be kusere dada sa a kuman pang yau pang Nikapolis, yesoo au i awete nen be ole ayepe nango ye mou i. <sup>13</sup>Inbe kuyei so le imot yo ke be kuyei a kulono Senas tool yo lon galanga ye ger mata i, in iye Apolos ye panga kidi yaru a be nen ngan timaka ye so sa be. <sup>14</sup>Nen le kupatomonai di tooltool kiidi a tirai lodi le imot be tiyeida urata yo dook mata nga. Le kupatomonai di nen a be nen ngan tiyepe sokorai be, bong tiyeida urata yo dook mata nga a be nen ngan tilon di tooltool yo taukadi so nga.

<sup>15</sup>Di tooltool le imot yo aye di amyepé nga, ngan tiyawar lo ponana kidi pong. Inbe ole kusuket lo ponana kiam pang di tooltool ke Kirisi yo lodi pam mai san nga. Maro lono pang a iyei dada dook mata pang ang le imot.